

CHET TILINI O'RGANISH DUNYOQARASHNI CHINDAN XAM BOYITADI

**Namangan viloyati Namangan shahri Namangan muhandislik
qurilish instituti Akademik litseyi nemis tili fani o'qituvchisi
Mamadjanova Nozima Abduraxmanovna**

***Annotatsiya:** Maqolada hozirgi kunda chet tilini o'qish va o'rganish naqadar ahamiyatli ekanligi, chet tilini bilish orqali yangi imkoniyatlar paydo bo'lishi va bunga erishish yo'llari haqida fikr yuritiladi.*

***Kalit so'zlar:** zamonaviy dunyo, til o'rganish, ijtimoiy soha, taraqqiyot tajribasi, til elementlari.*

Qo'shimcha til o'rganish nafaqat shu soha vakillari uchun balki, boshqa kasb egalari uchun ham zarur. Masalan biznesmen insonlarni misol qilib olaylik, ular uchun global iqtisodiyotda mustahkam o'rinni rivojlantirish va uni saqlab qolish juda ham muhim. Agar biznesmen chet ellik mijozlarni psixologiyasi va tilini yaxshi tushuna olsa bunga erishish juda oson kechadi. Shu sababli ko'p kompaniyalar chet tilini biladigan nomzodlarni qidiradilar. Moliyaviy daromaddan tashqari tilni o'rganish sayohatchilarga noyob tajriba taqdim etadi. Chet tilini bilsak sayohatimiz ham arzonlashadi. Turli davlatlarga borganimizda chet tilini bilish bizga juda katta foyda beradi. Dunyoning turli burchaklariga sayohat qilishni yoqtiradigan, boshqa xalqlarning madaniyatiga, urf odatlariga, turmush tarziga qiziqadigan insonlar uchun chet tilini o'rganish juda asqotadi. Siz joylarni mahalliy kishilardan so'rab oson topishingiz, o'zingizning hohish, istaklaringizni bemalol tushuntira olishingiz, istagan narsangizni buyurtma qilishingiz mumkin.

Xorijiy tillar(ingliz, rus, nemis, ispan til)larini o'rganish hozirgi davr talabi ekan, o'sib kelayotgan yosh avlodga til o'rganishning yangi uslublarini, «Kadrlar

tayyorlash milliy dasturi»ga asoslangan holda ishlab chiqib, o'qish jarayoniga tavsiya etish olimlar, mutaxassislar oldida turgan dolzarb masalalardan hisoblanadi. Iste'dodli yoshlarimizning o'z qiziqqan sohalarida yetuk mutaxassislar bo'lishlari uchun, avvalambor chet tilini jumladan, ingliz tilini mukammal bilishlari zarur. Yosh avlodda ilmiy dunyoqarashni shakllantirish hamma davrlarda millatning ilg'or kishilari diqqat markazida bo'lib kelgan. Insoniyat boshidan kechirgan barcha tuzumlarda davrning o'qimishli, ziyoli, bilimdon kishilari dunyo ilm faniga umu- minsoniy madaniyatiga salmoqli hissalarini qo'shganlar.

Tilshunos olimlarning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki qo'shimcha til o'rganish miyani rivojlantiradi. Ikki va undan ortiq til o'rganish natijasida inson xotirasi faollashadi. Radio eshtish, televizor tamosha qilishdan ko'ra til o'rganish miya uchun foydali funktsiya hisoblanadi. Necha yoshda bo'lishimizdan qat'i nazar chet tilini o'rganish aqliy faoliyatimizga ijobiy tasir o'tkazadi. Chet tillarini o'rganishni kutilmagan afzalliklaridan biri shuki, til o'rganish bizni hayotimizda har bir jabhada g'alabaga erishishimiz uchun bizni moslashtirish qobiliyatiga ega. Tadqiqotlar natijasi shuni ko'rsatadiki, chet tilini o'rgangan insonlarni dunyo qarashi keng bo'ladi. Shu shababli ularda har qanday muammoli vaziyatlarni oson hal qila olish qobiliyati shakllanadi. Chet tilini o'rgangan kishilar boshqalardan farqli o'laroq erkin va ravon fikrlaydi. Chet tilini o'rganishning yana bir foydali tomoni shundaki, chet tillarini o'rganish insonlarni tahliliy qobiliyatini yuqori darajada oshishiga sabab bo'ladi. Ko'p til o'rgangan kishilarning suhbatlari juda ham qiziqarli va maroqli bo'lishi tajribalar orqali isbotlangan. shu jumladan tanqidiy ham. Xo'sh biz chet tillarini qaysi metodlar orqali o'rganamiz. "Bolalikda olingan bilim toshga o'yilgan naqsh kabidir". Ushbu ibora xalqimizda bejiz paydo bo'lmagan. Shu sabab bolalarga kichik yoshdalik payitlaridan til o'rgatishni boshlash lozim. Barchamizga malumki til o'rganish uzoq vaqt davom etadigan jarayon hisoblanadi. Shu sabab eski qoida va uslublarga bog'lanib qolmasdan oson va qiziqarli metodlardan

foydalanish samarali bo'ladi. Til o'rganish uchun eng avvalo mustahkam iroda va qat'iy tartibga asoslangan reja bo'lishi yetarli.

Bilim ilmiy dunyoqarashning asosi bo'lib hisoblanadi. Bilim olish albatta yoshlikdan boshlanadi. «Yoshlikda olingan ilm toshga o'yilgan naqshdir»,- deydi dono xalqimiz. Bilimli kishi hech qachon tarix sahifalaridan, xalqimizning qalbidan o'chmaydi. Bu borada O'zbekiston Respublikasi mustaqillikka erishilgandan so'ng o'quvchilarda xorijiy tillarni o'rganish ko'nikmasini shakllantirishda juda katta ishlar amalga oshirildi. Ayniqsa, yoshlarni xorijiy mamlakatlarda ta'lim olishi hamda fan va texnika sirlarini o'rganishi uchun keng yo'l ochilgan.

Malakali kadrlar tayyorlash jarayonining har bir bosqichi o'zida ta'lim jarayonini samarali tashkil etish, uni yuqori bosqichlarga ko'tarish, shu bilan birga jahon ta'limi darajasiga yetkazish borasida muayyan vazifalarni amalga oshirishi lozim. Ilg'or g'oyalarni, fan sirlarini o'rganish uchun zaruriy chet tillari bo'yicha bilimlar bugungi kunda maktabgacha ta'lim tizimidan boshlab o'rganish masalasi davlatimiz diqqat markazida turgan asosiy vazifalardan biri hisoblanadi. Mamlakatimizda yoshlar fan va texnika sirlarini egallashlari uchun barcha shart-sharoitlar yaratilgan. chet tillarning eng muhim tomonidan yana biri shundaki, xalq xo'jaligini yangi texnikalarsiz tasavvur qilish qiyin. Yangi texnikalarni taraqqiy ettirish ham fan singari yangiliklar ilmiy izlanishlarning ijobiy natijalariga asoslanadi.

Ijtimoiy sohada chet el rivojlangan mamlakatlar taraqqiyoti tajribasi asosida o'zimizning iqtisodiy va ijtimoiy taraqqiyot qonunlarini belgilab berishdan iborat bo'ladi. To'g'ri keljagimizning shakl-shamoyilini taraqqiyotimiz natijalarini, albatta, fan belgilab beradi. Unda rivojlangan mamlakatlar tajribasi umumlashganligi, ularning progressiv metodlarida foydalanishimiz zarur. Lekin ularning taraqqiyot tajribasi hech qachon bizga etalon bo'la olmaydi. Ertangi

kunimizning yoʻnalishlari ham, fan va texnika taraqqiyoti natijalari asosida belgilanadi.

Bizning kelajakdagi orzu-umidlarimiz, faravon hayotimiz, albatta, fan va texnika taraqqiyoti natijalari asosida boʻlishi, jamiyatimiz taraqqiyoti yoʻnalishlari, ularning ijtimoiy, iqtisodiy ildizlari ham oʻzlarining taraqqiyot bosqichlarida chet tillarida yaratilgan.

Xoʻsh, ilm-fanning, xususan, chet tilining texnikani rivojlantirishdagi oʻrni nimalardan iborat: xorijiy tillar texnikaga doir oʻquv darsliklari va qoʻllanmalari tayyorlashda, ilmiy metodik taʼminotni amalga oshirishda bevosita va bilvosita ishtirok etadi. Qolaversa, fan kadrlar tayyorlashda buyurtmachi sifatida ilmiy izlanishlarni bevosita oʻquv jarayoni bilan mutanosiblashtirishga erishdi. Shu bois, ilmiy, ilmiy-pedagogik salohiyat va moddiy-texnik bazadan kadrlar tayyorlashda samarali foydalanish asosiy vazifalarga kiradi.

Har qanday taraqqiyot uchun ham bilim, ilm-fan, tarbiya kerak boʻladi. Bir soʻz bilan aytganda ilm-fan taraqqiyot negizidir. Demak, moddiy taraqqiyotga erishish uchun ham, iqtisodiy taraqqiyotga erishish uchun ham ulkan madaniy zamin zarur.

Shunday ekan, chet tili darslarida ilmiy-maʼrifiy matnlarni oʻqish va oʻrganish jarayonida ilmiy-texnikaviy taraqqiyotning omillarini koʻrsatuvchi matnlarga alohida eʼtibor qaratish zarur. Chet tili darslarida faqat oʻquvchilarga til elementlari, leksik birliklar hamda tili oʻrganilayotgan mamlakat haqida xabar bermasdan, balki mazkur mamlakatning buyuk ilmiy kashfiyotchilari, ilmiy texnikaviy taraqqiyot natijalarini matnlar asosida tanishtirishdan iborat. Agar oʻquvchi maktab partasidayoq ilmiy kashfiyotlar va ilmiy texnikaviy taraqqiyot natijalari bilan tanishsalar, bu anʼana oliy oʻquv yurtida ham ilmiy tadqiqot faoliyatida ham davom etadi.

Demak, chet tilini o'rganish faqat tilshunos va tarjimonlar emas, balki ilmiy texnikaviy sohalar tadqiqoti bilan shug'ullanuvchilarga ham zarur bo'lar ekan.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. *Maxmudov, Q. S. O. G. L., Shayxislamov, N. Z. O. G. L., & Jo, B. B. O. G. L. (2020). O 'zbek va xorijiy tillarda antonimlar tavsifi, o 'mi va ularnig turli jihatdan tasniflanishi. Science and Education, 1(Special Issue 3).*

2. *Juraboyev, B. B. (2020). Nemis tilini o'qitishda kommunikativ yondashuv. Science and Education, 7(7), 215-220.*

3. *Рахманова, М. (2020). Таълим жараёнида укув мунозараларини ташкил этишда укутувчининг педагогик махррати, ижодкорлиги ва фаоллиги. "Oriental Art and Culture" Scientific-Methodical Journal, 4(4), 68-73.*

4. *Rajabova, I. T. (2020). Лингводидактические аспекты глаголов, выражающие перемещения, на уроках русского языка с учащимися с узбекским языком обучения. Academic research in educational sciences, (4).*

5. *Абдуллаевна, Ш. К., & Фагимовна, Ш. Н. (2020). Нетрадиционные методы обучения русского языка и литературы. Суз санъати,(3).*

6. *Shokarimova, K. A. (2020). Pedagogik qobiliyat va pedagogik mahoratning talimtarbiya berishdagi ahamiyati. Science and Education, ^ (Special Issue 2).*